

**VIERING VAN DE
ACHTTIENDE ZONDAG D.H.J.**

*'Het zal brood regenen uit de hemel.
De mensen moeten er dagelijks op uit
en het nodige voor één dag verzamelen.
Dan kan ik vaststellen
of ze mij vertrouwen of niet.
(Exodus 16)*

INTREDE.

Lied. Aan wat op aarde leeft (2c)

*t.: H. Oosterhuis
m.: J. Vermulst*

WELKOM.

*Iemand het brood
uit de mond stelen . . .
het leven onmogelijk maken.*

*Liever droog brood gegeten
dan kaas gebedeld . . .
tevreden leven met jezelf.*

*Wil geen brood
waar een snee volstaat...
vermijd leven in overdaad.*

*Brood op de plank hebben . . .
Niet van brood alleen . . .
telkens staat brood voor leven.*

*Welkom u allen hier
omwille van elkaar
in Gods naam samen.*

+

Lied. Aan wat op aarde leeft (1c.)

SCHULD BEKENNEN.

V. Je was ziek -
ik zocht je niet op.

Je was alleen -
ik hield je geen gezelschap.

Je had honger -
ik gaf je niet te eten.

Je had dorst-
ik liet je niet drinken.

Je was vreemde, vluchteling -
ik nam je niet op.

Je vroeg om je recht -
ik kwam niet voor je op.

Je stierf en
werd vergeten.

**A.: VERGEVEN WIJ ELKAAR EN
GOD EN GOED ONS ALLEN.**

BEZINNING.

Woord en lied

**A.: Dat het mij is gegeven
in U te aarden,
Grond van mijn grond.**

*t.: M. Zagers
m.: W. Vogel*

*Geven en delen
is meer des mensen dan
halen hebben en houden.*

**A.: Dat het mij is gegeven
in U te aarden,
Grond van mijn grond.**

*Aandachtig aanhoren
is meer des mensen
dan stellig beweren.*

**A.: Dat het mij is gegeven
in U te aarden,
Grond van mijn grond.**

*Stil van dienst zijn
is meer des mensen
dan opzienbarend presteren.*

**A.: Dat het mij is gegeven
in U te aarden,
Grond van mijn grond.
Kome wat komt.**

GEBED

V.: *Op wie anders
moeten wij vertrouwen
dan op de mensen met wie
we alledag het leven delen.*

*Op wie anders
moeten wij vertrouwen
dan op de aarde waar
we zijn geboren en getogen.*

*Op wie anders
moeten we bouwen en
vertrouwen dan op U,
Hart van alle leven
Kiem van onze hoop.*

A.: Amen.

Lied.

*t.: M. Zagers
m.: W. Vogel*

**A.: Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht inleidt
zijt Gij mij God een herder ?**

K.: *Loop ik langs groene velden
hoor ik het zachte water
komt mijn hart tot rust:
hier ben ik thuis.
Deze dagen leef ik als gegeven
door wie zo Groot zo Goed ?*

**A.: Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht inleidt
zijt Gij mij God een herder ?**

EERSTE LEZING

Exodus 16,2-4.12-15

Enmaal uit Egypte weg en in de woestijn beland sloegen de Israëlieten aan 't morren tegen Mozes en Aäron: 'Waren we maar in Egypte bezweken; daar zaten we bij de vleespotten en hadden we volop te eten. Jullie hebben ons naar de woestijn gebracht om ons er van honger te laten omkomen.'

Toen sprak de Heer Mozes aan: 'Het zal brood regenen uit de hemel. De mensen moeten dagelijks het nodige voor één dag verzamelen. Dan kan ik zien of ze mij vertrouwen of niet. Ik heb het gemor gehoord. Zeg hun dit: Tegen de avond heb je vlees te eten en morgenochtend is er volop brood. Jullie zult weten dat ik de Heer, uw God, ben.' In de avond kwamen kwartels aanvliegen die overal in het kamp neerstreken. De volgende morgen hing er dauw rondom het kamp. Toen die was opgetrokken lag er over de woestijn een fijne korrelige laag, alsof de grond met rijp was bedekt. De Israëlieten zagen het en vroegen: 'Wat is dat?' Ze wisten echt niet wat het was. Mozes legde hun uit: 'Dit is het brood dat de Heer jullie te eten geeft.'

**A.: Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht inleidt
zijt Gij mij God een herder ?**

HET EVANGELIE

Johannes 6,24-35

De mensen zagen Jezus en zijn volgelingen nergens en op zoek naar hem gingen ze sloop en voeren richting Kafarnaum. Zij vonden hem aan de overkant van het meer en zeiden: 'Rabbi, wanneer bent u hier gekomen?' Jezus zei: 'Voorwaar voorwaar, jullie zoekt me niet omdat ge hebt gezien wat ik doe, maar omdat ge van de broden hebt gegeten tot uw honger was gestild. Werk niet voor voedsel dat vergaat maar voor voedsel dat blijft ten eeuwigden leven en dat de Mensenzoon je zal geven. Op hem immers heeft de Vader, God zelf, zijn zegel gedrukt.' Daarop zeiden zij hem: 'Welke werken moeten wij voor God verrichten?' Jezus gaf hun ten antwoord: 'God vraagt je te geloven in degene die Hij gezonden heeft.' Zij zeiden hem: 'Wat doe je dan wel waardoor wij kunnen zien dat wij in u moeten geloven? Wat doe je eigenlijk? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, zoals geschreven staat: Brood uit de hemel gaf hij hun te eten.' Jezus hernam: 'Voorwaar, voorwaar, ik zeg jullie dat Mozes geen brood uit de hemel gaf. Het echte brood uit de hemel geeft mijn Vader; het daalt uit de hemel neer en geeft de wereld het leven.' Zij zeiden hem: 'Heer, geef ons te allen tijde dat brood.' En Jezus: 'Ik ben het brood des levens: wie tot mij komt heeft geen honger meer en wie in mij gelooft krijgt nooit meer dorst.'

**A.: Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht inleidt
zijt Gij mij God een herder ?**

*K.: Ontmoet ik tegenslagen
en val ik in de diepte
altijd vind ik kracht weer op te staan.
Deze dagen weet ik me gedragen
door wie zo Groot zo Goed.*

**A.: Zijt Gij mij God een herder
als de morgen mij in leven roept
als de avond mij de nacht inleidt
zijt Gij mij God een herder ?**

MEDITATIE

*Brood, niets zo alledaags en broodnodig:
Brood in lief en leed samen gebroken.*

*Brood gegroeid, gekneed,
uit ontelbaar vele korrels één geworden.*

*Brood in overvloed gegeten,
in armoë ontbeerd, uit de mond gespaard.*

*Brood waarvan Hij zei:
dit ben ik, het Leven met u gedeeld;*

Zoals in andere delen van de wereld rijst het
hoofdvoedsel is en daarom met het leven zelf
vereenzelvigd wordt, - zoals máís voor de
Maya-indiaan bron van leven en het leven zelf is en
daarom bezongen wordt in lied en gebed, -
zo spreekt brood in onze streken sterk tot de
verbeelding van mensen voor wie het nog niet
louter een in plastic verpakt artikel naast allerlei
andere artikelen in de super is geworden, maar
nog smaakt naar de aarde waaruit het groeide en
naar de mens die het met zorg heeft bereid.

*Brood is er om van te eten
en zal nergens anders voor zijn
dan dat wij het eten en weten
een mens van de aarde te zijn.*

*Brood is er om van te delen
en zal nergens anders voor zijn
dan dat wij het eten en weten
verbonden Gods mensen te zijn.
(Adri Bosch)*

Orgelakkoord

*In het brood is het graan, de akker,
de wassende maan, de brandende zon.*

*In het brood is de boer die ploegt
de hand van de bakker.*

*In het brood is de Bron en proef ik
de Ene in het al.
(Hein Stufkens)*

Orgelakkoord

In het intredeliëd zongen we vandaag weer:

*Aan wat op aarde leeft
geeft Gij hetzelfde brood . . .*

Het eigenlijke tweede couplet van dit lied wordt
in de vieringen hier zelden of nooit gezongen.

Het vangt aan met *Wie in uw vlees gelooft, geeft Gij
het eeuwig woord . . .* maar wat betekent in godsnaam
'in uw vlees geloven' zal de bewuste lezer of zanger
zich kunnen of moeten afvragen.

Want deze tekst heeft alleen maar betekenis en
is enkel zinvol voor wie de geladen diepe inhoud
van de bijbelse uitdrukking 'mijn vlees' kent.

Met 'mijn vlees' bracht iemand zichzelf met alle nadruk ter sprake - zoals wij dat doen in de Nederlandse zegswijzen 'over mijn lijk' en ook 'daar ga ik met heel mijn lijf voorliggen'; of om iemand met klem ergens van af te houden of iets te ontraden: 'Dat zul je toch wel uit je lijf laten'. Wie 't Nederlandse taaleigen kent, denkt in deze uitdrukkingen bij lijk en lijf niet letterlijk aan een dood of levend lichaam; maar wie niet met onze taal vertrouwd is weet niet wat hij hoort. Het bijbelse 'mijn vlees' heeft al vroeg in de geschiedenis van het Christendom voor grote misverstanden gezorgd en ook Johannes zag hoe zijn mensen zich aan 'die onzin' ergerden.

Johannes is niet lang na Jezus' dood en kort na de eerste schermutselingen tussen orthodoxe joden en christenjoden uit Palestina weggegaan. Bepaalde vroege ontwikkelingen daar in de bakermat van het Christendom heeft hij wel meegemaakt maar andere latere niet, omdat hij al uitgeweken was naar het verre noorden. Het verhaal van de De Wonderbare Broodvermenigvuldiging heeft hij nog in Palestina verteld horen worden en het staat dan ook aan het begin van zijn meditatie over het Brood des Levens, waarin je Jezus' vermeende woorden bij zijn afscheid 'Dit is mijn lichaam . . . dit is mijn bloed' niet tegenkomt, - wat heel opvallend is. Toen Johannes uit Palestina weging leefden Jezus' eigen woorden bij het afscheidsbrood nog: 'Zie, mijn vlees' wat betekent 'Dit ben ik ten voeten uit': het leven als brood gegeven, met elkaar gebroken, met allen wereldwijd gedeeld. Johannes schrijft dat deze aramese uitdrukking veel en hevige ergernis opriep bij zijn mensen: 'Hoe kan iemand zijn vlees te eten geven?' zeiden ze en dan legt Johannes uit dat 'zijn vlees eten' betekent: jezelf totaal met Hem en - zoals Hij - met het Leven één maken in denken en doen; je ten volle aan het Leven toevertrouwen. Jezus heeft bij zijn afscheid niet over zijn gebroken lichaam of vergoten bloed gesproken, maar met het brood in zijn handen met klem zijn absolute vertrouwen in het leven uitgesproken. Onder 's mensen voet en in de vaart der volken is dit vertrouwen de oerchristelijke vaste grond - nog niet bedolven onder kerks ophoogzand. Dit vertrouwen is nú voor mens, wereld broodnodig!

Orgelakkoord

*De laatste dagen zit hij glimlachend
op de rand van mijn bed
breekt het brood dat ik moeilijk slikken kan
in kleine stukjes en geeft het mij.*

*Nooit eerder in ons leven
hebben wij elkaar,
zacht en amper pratend, beter verstaan -
nooit eerder in ons leven hebben wij alles,
wat is geweest en komen gaat,
intenser met elkaar gedeeld -*

*nooit eerder heb ik mij, aan het einde toe,
zo in het leven gedragen
en geborgen gevoeld,*

*nooit méér dan nu hij
het brood voor mij breekt.*

Kort orgel

Gaat u staan

BELIJDENIS

Lied. De kerk is daar (2c) *t.: Adrie Bosch*
m.: Willem Vogel

ONDERBREKING Brood en Beker
Collecte

Lied**BROOD EN BEKER**

V.: *Wij breken het brood:
delen ons kwetsbaar bestaan.
Wij drinken de beker:
delen samen zoet en zuur -
in vol vertrouwen
dat wie we zijn en wat we doen
niet als gras verdort, niet
als dor blad uit de boom valt en
verwaait, afgedaan vertrapt wordt.*

GEDACHTENIS.

V.: *Bid voor die ziek zijn, tobben,
in het ongewisse verkeren.
Denk aan die bij hen waken,
hen liefdevol terzijde staan.*

*Bid voor die omkwamen van honger
en dorst; door geweld het leven lieten;
zelf, waarom dan ook, de dood zochten.*

*Gedenk allen met wie wij brood en
beker deelden en ons zijn ontvallen.
Met eerbied noemen wij bij naam:*

Er zij licht, vrede, rust.

GEBED AAN TAFEL Gezongen, gezegd

A.: **Laat de liefde** (1c.) *t.: Sietze de Vries*
m.: Willem Vogel

V.: *Voor ons die zien hoe koren
opschiet uit de aarde en
dat graan van het land komt -*

*voor ons die in brood de aarde
proeven die het laat groeien,
de zon die het warm koestert,
bron en regen die het drenken -
voor ons die weten dat brood
in 't zweet des aanschijns
gezaaid gemaaid geoogst
en met zorg bereid wordt -*

*voor ons is brood
wat het was in Jezus' handen:
sprekend teken
van het mysterieuze leven,
waarin alles en allen delen en
dat zich eens als Licht en Liefde
zal openbaren -*

*voor ons is te eten geven
met anderen genade delen -*

*voor ons is te eten vragen
allernaasten, medemensen
deelgenoot maken
aan het geluk dat we beleven,
de moeite die we doen,*

*aan de zorgen die we kennen,
het verdriet dat we hebben -
voor ons is samen eten,
alledag thuis en vandaag samen hier:
tijd en eeuwigheid,
aardedonker en hemels helder
delen met die bij ons zijn en
met allen die ons zijn voorgegaan.*

A.: **Laat de liefde (1c.)**

*Daarom eten wij nu dit brood,
om goed te weten
dat alle leven is gegeven
en dat alwat is en alwie zijn
met elkaar het bestaan delen
tot alles zal zijn voldragen.*

*Daarom drinken wij de beker,
om goed te weten
dat wij zijn geroepen,
om lief en leed, zoet en zuur
van harte met elkaar te beleven
en trouw te doen wat te doen staat
tot alles zal zijn voltooid.*

*Bid daarom
zoals ons geleerd is te bidden.*

ONZE VADER

Gezongen

COMMUNIE.

Brood en
leven delen.

*Deel brood en beker.
Deel met Hem het leven
waarin wij één zijn en
waarvan God het hart is.*

ONDER DE UITREIKING.

Lied.

GEBEDEN

Gezegd en gezongen

A.: **Wat in mensen leeft** t.: M. Zagers
aan vreugde en verdriet m.: W. Vogel
het wordt gedragen
op de woorden van een lied.

*De lucht die we ademen
het licht waarin we staan -
de morgen gloort
de avond schemert...
Zie het aan en
ben er dankbaar voor.*

A.: **Wat in mensen leeft**
aan droom en visioen
het staat geschreven
in verhalen nu en toen.

*Brood om te eten, met elkaar
te breken, samen te delen -
water om te drinken,
andermans dorst te lessen.
Doe het en ben blij
het te kunnen doen.*

**A.: Wat in mensen leeft
aan twijfel en geloof
het houdt ons gaande
als een stille stem van hoop.**

*De aarde die ons voedt,
onderdak biedt -
het wonder dat zich voltrekt
het visioen dat ons stuwt.
Beleef het samen,
gelukkig met elkaar.*

**A.: God die ons omgeeft
Uw schepping niet verlaat
naar wie wij leven
hart en ziel van wat bestaat.**

ZEGENWENS.

V.: *Zegenen wij elkaar met hart en handen
met raad en daad in Gods naam, +*
 Vader Zoon en Heilige Geest.

A.: Amen.

ORGELSPEL